

1883

AFSENDER

Pauline Aggersborg

MODTAGER

Joakim Skovgaard

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Afsendersted:

København

Modtagersted:

Rom

Omtalte personer:

Inge Gyrith Aggersborg (senere Friis)

Johanne Luise Heiberg

Susette Cathrine Holten

Jørgen Swane

Magdalene Johanne Marie Swane

Hildegard Wittrup

Arkivplacering:

Mappe 16 nr. 28+ 28a

DOKUMENTINDHOLD

Pauline Aggersborg takker for julehilsen i december. Hun ønsker sig "hovedet af Titians Madonna. Hun fortæller om hvilken litteratur hun læser - bl.a. J.L. Heibergs "P.A. Heiberg og fru Gyllemborg", som har vakt debat.

TRANSSKRIFTION

Mappe 16

Brev 28, 28a

Vendersgade 28-3. K.

Besvaret

Kjære Joachim!

Mange, mange tak for brev og lykønskning, som jeg modtog i Decbr og som glædede os alle meget.

Vi savner Dem meget om Söndagen naar Niels kommer ensom, thi det er ikke ofte Cathrine er med,- og det var hyggeligt og rart at faa et lille godt ord direkte fra Dem.

At De havde det godt i Rom havde vi allerede hört af andre breve, og at De vil blive jo længer jo lykkeligere og gladere ved opholdet, eftersom alle herlighederne gaar op for Dem og ind i Dem, er noget man kan regne sig til, naar man kjender Dem. Men der er dog noget anderledes friskt og tilfredsstillende i at höre det udtalt af Dem selv. Det var morsomt at höre Deres glæde over at se rigtig ægte romerske bönder i deres lyse dragter i klart solskin. Jeg önskede, da jeg læste det, at De havde givet lidt nöiere beskrivelse af dem; men De holder nu engang mere af at beskrive for öinene end for örerne. Og saa at gaa omkring paa alle de gamle ærværdige steder: Forum Romanum, Coloseum, Triumphbuerne og keiserpaladserne og meget mere.- Hvem der kunde følge med Dem. Jeg har en bön til Dem. Jeg vilde saa magelös gjerne eie Titians madonna eller rettere blot hovedet af hende. Jeg har set dette hoved baade hos Professor Helms og i en billedsamling af Professor Steenstrups. I originalen svæver hun vist i skyerne, jeg tror det maa være hendes himmelflugt. Hun vender öinene opad. Der er et ubeskriveligt ophöiet, fromt og deiligt udtryk deri. Men jeg tror nok det er i Venedig og ikke i Rom hun findes. Jeg önsker det ikke för De kommer hjem, dersom De kan huske det, naar De engang kommer til Venedig.

Her have vi det ved det gamle. Onkel har faaet podagra i taaen. Han har i længere tid været bundet til sit eget værelse. Men •3• nu er han, Gud være lovet, saa vel, at han kan bevæge sig omkring i huset. Heldigvis var

det ingen farlig sygdom; Vi kunne slet ikke undvære den kjære eigode Onkel. Tante Mine har desværre ogsaa været temmelig alvorlig syg; hun kan heller slet ikke undværes.

I literaturen havde vi til Julen fru Heibergs bog: "P.A. Heiberg og fru Gyllemborg", som har gjort saa megen opsigt. Nu er der kommen nogle breve af P.A. Heiberg, udgivne af en ung P.L. Heiberg, for at tage PAH.-s parti, da fru Heiberg har været noget partisk i sin dom til gunst for fr. Gyllemborg, beskyldes hun for. - Men De følger vel med literaturen herhjemme. Af Ibsen, |Er Ibsen i Rom? Ser De ham, saa fortæl noget om ham!| - som jo "en folkefjende", som vil blive opført paa det kgl. Theater. Der er kommen en ny bog af Goldschmidt: Fortællinger og Virkelighedsbilleder. Den ene heder Fortælling om to børn, eller hvorledes Mad. Skau fik sin villie". Den er meget kjær, kvik og livlig fortalt. •4• Ogsaa en lille jødehilsen: "Mendel Hertz", er kjær og fint tegnet, og det ere de egentlig alle. Der kommer snart en ny bog der hedder [?] Nemesis - ogsaa af ham. Det er vel omtrent det samme som hans forrige Nemesis; den er ogsaa skrevet af ham paa fransk. - Mon De ved at der juleaften kom en tredje lille [?] i Viborg! Hildegerd har været der siden d.22de Januar. Vi vente hende nu hjem paa Mandag, |saa blive vi alle glade og ikke mindst Catrine.| Marie læser til præliminæreksamen, og har ingen tid til at more sig. Hendes dyd blev rigtig sat paa prøve, da Poulsens ville have hende med paa studenterbal paa Lørdag. De have gjort sig en voldsom umage derfor, baade unge og gamle, men hun har modstaaet. HCA: læser nu til sin eksamen. Han har leiet et værelse i Linnegade og spiser saa naturligvis herhjemme. - Gyrithe, fra hvem jeg skal hilse og takke mange gange for Deres lykønskning, var hjemme i juleferien •5•

Brev 28a

med sin hjertenskjær. Han er et rigtig hjertensgodt og solidt og ærligt menneske; med sin landlige naturlighed og sin tavse maade at være paa, passer han ikke videre ind i kjøbenhavnsk selskabelighed, som vi jo havde en del af i Julen. Men han befandt sig alligevel godt i vor kreds og sagde det var den lykkeligste tid i hans liv. De stakkels Slesvigere ere ogsaa sørgeligt stillede, idet de ere udelukkede fra al dannet omgang - fordi denne er tysk. Jeg kan forstaa at han og Gyrithe have fundet hinanden, der er overmaade meget i deres natur som stemmer overens. - Jeg selv? - Ja jeg er for øjeblikket tumlet ind i "Arvelighed og Moral" af Karl Gjellerup. Der staar en anmeldelse af den i Dagbladet, hvori •6• den blev rost en hel del; men han fik tillige paa hovedet fordi der var for lidt metafysik deri. De

ved, at det er tingenes indre væsen. Der blev tillige sagt ham, at man ikke skal haane dem der have syn for andre evner som han ikke kunne skimte, men om hvis realitet han heller intet ved.

En dag spurgte vi efter bogen i kvindelig læseforening, uden at kunne faa den. Næste dag kom G: med bogen, han havde hørt jeg havde spurgt efter den. Nu er vi vel nødt til at læse den, og det interesserer mig ogsaa som det første videnskabelige værk vi nogensinde er bundet an med. Jo-dog-. "Jakob Böhme" af Martensen, har jeg læst; men det var jo rigtig nok komplet det modsatte af dette. Det er dog morsomt nok at se hvor fløv og flad de herrer fritænkere opfatter tilværelsen; eller man •7• burde vel hellere sige, det er sørgeligt nok. Det var Claudius Wilkens som havde anmeldt bogen. Han er selv fritænkere, men dog af den skikkelse der ogsaa respectere dem, der have en anden overbevisning.

Og nu De selv! Hvor længe bliver De fremdeles i udlandet? Jeg hørte noget om at De dog tænkte paa at komme hjem en stund om ikke saa meget længe; men rigtig nok med den tanke, at De ville tilbage igjen til Rom. Blot Deres helbred maa være rigtig godt. Vi syntes at billedet, som De sendte hjem ikke havde tykke kinder. Naar De faar dem, saa tag et billede af Dem og send os, at vi kunne glæde os derover.

Fra Deres venner i Viborg, Biskop Svane hører jeg undertiden og jeg tror jeg tør sige, at de have det godt. Men •8• De hører formodentlig selv fra dem.

Og hermed vil jeg da slutte. Nu har jeg malet saa mange sider fulde om ingenting, at De maaske betakker Dem for mere af den slags. Undskyld at det er gaaet lidt i en fart, og at brevet hverken har skjøn stil eller skjönskrift. Men dersom jeg skulle vente indtil jeg fik god tid, saa tror jeg ikke pennen nogensinde kom i bevægelse hos mig.

Vær nu kjærlig hilset fra os alle. Vi længes ofte efter Dem, kjære Joachim, og tale ofte om Dem. Glem heller ikke os!

Deres hengivne

Pauline Aggersborg

[Kjære Kim! Jeg er en arm Synder, der endnu ikke har faaet svaret paa Det rare og lange Brev, nu er der et Brev paa Stabelen, som snarest mulig skal komme i Postkassen, hvis det da ikke gaar i Papirkurven. Mange venlige Hilsner fra Marie. Hav det godt og lev vel o.s.v.]

Kendersgade 28-3

Bevandt

K

Kjære Touchim!

Mange, mange tak for
brev og lykønskning, som jeg modtog
i Oech og som glædede os alle meget.
Vi savner Dem meget nu. Søndagen næsten
Wiel's kommer endnu; thi det er ikke ofte
Cathrine er med, og det var højst muligt at
at få et lille godt ord direkte fra Dem.
At De havde det godt i Rom havde vi alle-
rede hørt af andres breve, og at De vil
blive jo længere jo lykkeligere og glædere
vel opholdet, eftersom alle herlighederne
gaa og for Dem og ind i Dem, er noget
man kan regne sig til, naar man kjen-
ter Dem. Men der er dog noget anderledes friskt og
tilfredsstillende i at høre det udvalgt af Dem
selv. Det var mærkeligt at høre Dem glæde
over at se rigtig gamle romerske Lænder i deres
Lig dragter i klart Solshin. Jeg ønskede, de

jeg læste det, at De havde givet det
 senere beskrivelse af dem; men
 De holder mig engang mere af at
 beskrive for osse end for andre.
 Og saa at jeg omkring på alle de
 gamle arverdige steder: Forum, Pantheon
 Coliseum, i de gamle huse og kirker, og
 meget mere. Men du kunde følge med mig.
 Jeg har en tur til Rom. Jeg vilde saa meget
 gerne se Titians malerier, eller settes
 til at male af dem. Jeg har set dette
 kongehuset hos Professor Holm, og en
 billedsamling af Professor Krumpholtz.
 I originalen graver hun vist i de gamle.
 Jeg tror det var mere hendes hustru.
 Hun nævnte i mine bøger. Der er et ide-
 skabeligt arbejde, som er det mest interessante
 der. Men jeg tror, at det er i Tenedis
 og ikke i Rom. ^{hans bøger} Jeg vilde det ikke, for De
 kommer igen, dersom De kan finde det, naar
 De engang kommer til Tenedis.
 Her har vi det med det gamle. Det har
 faaet roderne i togen. Han har i længere
 tid været hængt til et eget møbelsæt. Men

nu er han, Gud være lovet, saa vel,
 at han har været i en anden i huset.
 Heldene var det ingen faalig sig selv.
 De kunne slet ikke undvære den gamle
 i en anden. Tante Anne har dissonans
 og var vist temmelig alvorlig; men
 han heller slet ikke endog.
 — I litteraturen havde vi til julen fra
 Kieders bog: P. O. Kieders, fra Gilleberg.
 Den var spændende og interessant. Den er den
 samme gamle bog af P. O. Kieders,
 udgivet af en anden udgave, for at gøre
 P. O. Kieders parti, da P. O. Kieders var vist meget
 partisk i sin den til gæmde for P. O. Kieders,
 — beredte ham selv. — Men De følger
 vel med litteraturen, ~~men~~ her kommer
 af den gamle, en folketidende, som vist
 ikke er på det h. tænk. Der
 er kommet en ny bog af folketidende.
 Fortællinger og virkelighedsbilleder. Den
 ene bærer fortælling om to børn, eller paa
 det meste: Paa piken som vilde. Den
 er meget god, kvik og livlig fortalt.
 * De skal i Rom; er De kan, så fortæl noget om dem.

Desvent

med sin hjertenskjær. Han er
et rigtig hjertensgott og solidt og ærligt
menneske; med sin sandlige
naturlighed og sin taale maalet at
være nær, næres han ikke videre ind
i kjøbenhavnsk selskabelighed, som
vi jo havde en del af i fulene.
Men han befandt sig alligevel godt
i vor krets og sagde det var den lyk-
keligste tid i hans liv. De stakkels
Slesvigere ere ogsaa særdeles stillede,
idet de ere udelukkede fra al samlet
omgang - parti denne er trist.
Jeg kan fortælle at han og Gjertsen have
fundet hinanden, der er overmaade
meget i deres natur som stemmer over-
ens. — Jeg selv? ja is er for
øjeblikket tvunget ind i Drøelighed
og moral af Georg Pellerin. Der er
en anmeldelse af den i Aftensbladet, hvori

den blev roset en hel del; men
han fik tillige paa hovedet færd
der var for lidt metafysisk der.
(De ved, at det er tingenes indre væsen.
(Der blev tillige sagt ham, at man ikke skal
haane dem der have sin for andre egne
som han ikke kan skimte, men om
hvis realitet han heller indt ved.

En dag spurgte is efter bagens i kvindelig
forefærelse, inden ^{sinne} af den. Næste dag
kom G. med bagene, han havde købt is havde
spurgte efter den. Nu er is vel nok til at
tælle den; og det interesserer mig ogsaa.
Som det første videnskabelige værk
is nærmest er bevidst om med.
To-dag - Jakob Behne af Martinus, har is
hørt; men det var jo rigtig nok komplekst
det ^{oprette} indvirkning. Det er dog nærmest
nok at se hvor flod og flod de herrer
kritikere opfatte tilværelsen; eller man

kunde vel hellere sige, det er saiget
 nok. Det var Claudens Wilkens-
 kunde anmeldt bogen. Han er selv pro-
 st, men dog af den ^{skikkelse,} der ager
 respectere dem, der have en anden overbe-
 vning.

Og nu De selv! hvorlænge bliver De
 frændelen i det Landet? Jeg håber meget
 om at De dog tænkte paa at komme
 hjem en stund om ikke saa meget
 længe; men rigtig nok med den
 tanke, at De vilde tilbage i hjem til
 Rom. Blot Deres helbred maa være
 rigtig godt. Vi erinter at hille det, som
 De sendte hjem ikke havde tilfaldet kinder.
 Måske De faar dem, saa teg et lille barn
 Dem og send os, at vi kunne glæde os derover.

Frø Oeris vermes i Viborg, Bredskov
Spanes høies is imidlertid og is tras
is lās aie at de have det godt. Men